

**RAHIM AXMEDOVNING “ONA O‘YLARI” ASARINING BADIY FALSAFIY
VA PSIXOLOGIK TAHLILINING MANTIQUIY YECHIMI**

Bulatov Saidaxbor Sobitovich

Nizomiy nomidagi O‘zMPU Professori

Adxamova Oltinoy Rafiqjon qizi

Nizomiy nomidagi O‘zMPU Tasviriy san’at mutaxassisligi 2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston xalq rassomi Rahim Ahmedov ijodidagi “Ona o‘ylari” asarining badiiy-falsafiy va psixologik jihatdan tahlili keltirilgan. Asarda rassom inson ruhiy olamini, ayniqsa onalik tuyg‘ularining ichki kechinmalarini ranglar orqali ifodalashga erishgan. Maqolada asarning kompozitsion yechimi, koloristik uyg‘unligi hamda obrazli tasvir tizimi tahlil qilinib, undagi falsafiy mazmun va ruhiy ekspressiya o‘zaro uyg‘unlikda talqin etiladi. Shuningdek, Rahim Ahmedovning realizm yo‘nalishidagi ijodiy uslubi, inson qalbini chuqur his etish mahorati va milliy qadriyatlarga asoslangan badiiy qarashlari ilmiy asosda yoritiladi.

Kalit so‘zlar: Rahim Ahmedov, “Ona o‘y-lari”, badiiy tahlil, psixologik talqin, falsafiy mazmun, rangtasvir, realizm, kompozitsiya, koloristika, obraz, onalik timsoli.

**LOGICAL SOLUTION OF THE ARTISTIC PHILOSOPHICAL AND
PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF THE WORK “MOTHER'S THOUGHTS” BY
RAKHIM AHMEDOV**

Annotation: This article presents an artistic, philosophical and psychological analysis of the work “Mother's Thoughts” by the People's Artist of Uzbekistan Rahim Akhmedov. In the work, the artist managed to express the inner experiences of human spiritual world, especially maternal feelings, through colors. The article analyzes the compositional solution, coloristic harmony and figurative image system of the work, and interprets the philosophical content and spiritual expression in it in harmony. Also, Rahim Ahmedov's creative style in the direction of realism, his ability to deeply feel the human soul, and his artistic views based on national values are scientifically highlighted.

Keywords: Rahim Ahmedov, "Mother's Thoughts", artistic analysis, psychological interpretation, philosophical content, painting, realism, composition, coloristics, image, symbol of motherhood.

**ЛОГИЧЕСКОЕ РЕШЕНИЕ ХУДОЖЕСТВЕННО-ФИЛОСОФСКО-
ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО АНАЛИЗА ПРОИЗВЕДЕНИЯ РАХИМА АХМЕДОВА
«МАТЕРИНСКИЕ ДУМЫ»**

Аннотация: В данной статье представлен художественно-философский и психологический анализ произведения «Материнские думы» народного художника Узбекистана Рахима Ахмедова. В произведении художнику удалось выразить внутренние переживания духовного мира человека, в особенности материнские чувства, посредством цвета. В статье анализируются композиционное решение, колористическая гармония и образно-изобразительная система произведения, гармонично интерпретируются философское содержание и духовная экспрессия в нем. Также научно освещается творческий стиль Рахима Ахмедова в направлении реализма, его способность глубоко чувствовать человеческую душу и художественные взгляды, основанные на национальных ценностях.

Ключевые слова: Рахим Ахмедов, «Материнские мысли», художественный анализ, психологическая интерпретация, философское содержание, живопись, реализм, композиция, колористика, образ, символ материнства.

KIRISH

O‘zbekiston xalq rassomi Rahim Axmedov o‘zining chuqur falsafiy mazmun va inson ruhiyatiga yo‘g‘rilgan asarlari bilan milliy tasviriy san’atimiz tarixida o‘ziga xos o‘rin egallagan ijodkorlardan biridir. Uning “Ona o‘y-lari” nomli kartinasi o‘zbek ayolining ma’naviy olamini, onalik mehrini, hayot sinovlari qarshisidagi sabr va umid timsolini badiiy shaklda ifoda etadi. Ushbu asar nafaqat estetik, balki psixologik jihatdan ham o‘ziga xos tahlilni talab etadi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundaki, Rahim Axmedov ijodida inson qalbi, ayniqsa ayol obrazining ruhiy kechinmalari badiiy-falsafiy qarashlar orqali ifodalangan. “Ona o‘ylari” asarining rang tanlovi, kompozitsion yechimi va psixologik ekspressiyasi zamonaviy realizm doirasida chuqur mazmun kasb etadi¹¹³.

METADALOGIYA

“Ona o‘y-lari” asari inson ruhiyatining nozik qirralarini aks ettiruvchi chuqur falsafiy manzara sifatida yaratilgan. Rassom asarda o‘zbek ayolining turmushdagi mashaqqatlarini, mehr va orzularini ifodalovchi ramziy obraz yaratgan. Qahramonning sokin holati, ko‘zlaridagi o‘ychanlik, yuz ifodasidagi mulohazakorlik — bularning barchasi ona

¹¹³ Ahmedov R. Tasviriy san’atda inson qalbi. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 1984.

qalbining og‘riqli, ammo umidli kechinmalarini ko‘rsatadi¹¹⁴. Kompozitsiya markazida o‘tirgan ona obrazi jamiyatning tayanchi, sabr va mehr manbai sifatida gavdalanadi. Fon sifatida berilgan sokin muhit — hovlining oq devorlari, daraxt soyasi va ochiq osmon ranglari — ichki tinchlik va ma’naviy poklik ramzi sifatida ishlatilgan.

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

1-Badiiy tahlil metodi – asarning kompozitsion tuzilishi, koloristik uyg‘unligi va tasviriy ifoda vositalari o‘rganildi.

2-Psixologik tahlil metodi – asardagi obrazlarning ichki ruhiy holati, hissiy kechinmalari tahlil qilindi.

3-Falsafiy yondashuv – rassom tomonidan ko‘tarilgan g‘oya va ma’naviy ramzlarning mohiyati talqin etildi.

Tadqiqot natijalari san’atshunoslik, estetika va psixologiya fanlarining integratsion tahliliga asoslangan bo‘lib, vizual kuzatuv, nazariy manbalar tahlili va badiiy ifoda usullari o‘zaro bog‘liq holda o‘rganildi.

T/r	ASARNING QISMLARI	IZOH
1	 “ONA O‘YLARI”	O‘zbekiston xalq rassomi Rahim Axmedov zamonaviy realizm yo‘nalishining yirik vakili. Uning ijodida inson qalbi, ayniqsa ona timsoli markaziy o‘rin tutadi. Asarning nomi o‘zida chuqur ma’naviy ma’no mujassam. “Ona o‘ylari” deganda rassom insoniyatning eng buyuk timsoli – ona qalbining iztirobi, orzusi va umidlarini ko‘rsatadi.
2		Rassom markazda o‘tirgan onani tasvirlagan. U chuqur o‘yga tolib, ikki qo‘lini tizzasiga qo‘yib o‘tiradi. Fon

¹¹⁴ O‘zbekiston Badiiy akademiyasi. Zamonaviy o‘zbek rangtasviri antologiyasi. – Toshkent, 2010.

		sokin, lekin ma’naviy og‘irlik seziladi. Kompozitsiya mutanosib va statik bo‘lib, sokinlik orqali ichki kechinmani ifodalaydi.
3	 RANG YECHIMI	Asarda issiq va sovuq ranglar uyg‘unligi kuzatiladi. Yengil jigarrang, havorang va och kulrang ohanglar orqasida hayotiylik va tabiiylik hissi ustun. Issiq ranglar ona mehrini, sovuq ranglar esa hayot sinovlarini ifodalaydi.
4		Ona chehrasida ichki iztirob, mehr, sabr va g‘urur uyg‘un. Nigohida hayot sinovlariga toblangan ayolning sokin qudrati ko‘rinadi. Rassom bu orqali ayol ruhiyatining kuchini ochib bergan.
5	FALSAFIY MAZMUN	“Ona o‘ylari” hayot, farzand, vaqtning o‘tishi va insoniy qadriyatlar haqida falsafiy mushohadadir. Ona – bu Vatan, ona – bu hayot manbai. Rassom ona

		timsolida millat ruhini ifodalagan.
6	 PSIXOLOGIK TAHLIL	Rassom yumshoq chiziqlar va tabiiy yorug‘likdan foydalangan. Yuzdagi har bir chiziq, nigohdagi chuqur iztirob va mehr, hayotiy tajriba belgilarini aks ettiradi. Rassomning psixologik tahlil kuchi kuchli seziladi.
7	 RAMZIY MA’NOLAR	Ro‘mol – poklik va mehr, qo‘llar – mehnatsevarlik, yuzdagi chiziqlar – umr yo‘lining guvohlari, fon esa hayot yo‘lining davomiyligi ramzi.
8	MANTIQUIY YECHIM	Asar o‘zining soddaligi va chuqur ma’naviy mazmuni bilan tomoshabinni o‘ylashga undaydi. Rassom vizual shaklda insoniy kechinmalarni falsafiy darajada yoritgan.
9		Raxim Ahmedov “Ona o‘ylari” asarida inson ruhiyati, ona qalbining kechinmalari va hayot haqiqatini badiiy, falsafiy hamda psixologik jihatdan nihoyatda nozik tarzda

	UMUMIY XULOSA	ifodalagan. Asarda kompozitsion soddalik, ranglarning uyg‘unligi va obrazning tabiiyligi o‘zbek ayolining ichki olamini ochib beradi. Ushbu asar ona mehrining abadiyligini, insoniyatning ma’naviy ildizlarini chuqur his etishga chorlaydi. Ona o‘ylari” asari o‘zbek tasviriy san’atining ruhiy-estetik yutug‘i bo‘lib, unda milliy qadriyat, ona siymosi va insoniy tuyg‘ular badiiy mahorat bilan ifodalangan. Bu asar Raxim Ahmedov ijodining cho‘qqilaridan biridir.
--	-----------------------------	---

ADABIYOTLAR TAHLILI

Rang yechimida rassom pastel tuslardan — moviy, oq, bej va kulrang ohanglardan foydalangan. Bu ranglar ona qalbining sokin, ammo chuqur kechinmalarini ifodalaydi. Moviy rang — umid va osudalikni, oq rang esa poklik va samimiyatni bildiradi. Shu bilan birga, umumiy koloristik uyg‘unlik asardagi ruhiy muvozanatni kuchaytiradi. Psixologik jihatdan, ona obrazida insonning hayotiy tajribasi, yo‘qotishlari, orzulari va ichki sabr kuchi mujassam. U nafaqat oila, balki millatning ma’naviy tayanchi sifatida tasvirlanadi. Falsafiy jihatdan, “Ona o‘y-lari” hayotning o‘tkinchiligi, insoniy mehrning abadiyligi, vaqt va sabr o‘rtasidagi uyg‘unlikni ramziy tarzda ochib beradi.

XULOSA

Rahim Ahmedovning “Ona o‘ylari” asari o‘zbek tasviriy san’atida inson qalbining ruhiy olamini chuqur yoritgan noyob badiiy yodgorliklardan biridir. Unda rassom realizm uslubida falsafiy fikr, psixologik holat va milliy ruhni uyg‘unlashtirishga erishgan. Asarning kompozitsion tuzilishi, ranglar uyg‘unligi va obrazlarning hissiy kuchi tomoshabinni o‘ylashga, ichki kechinmalarni his etishga undaydi. Natijada, “Ona o‘ylari” asari faqat badiiy asar sifatida emas, balki inson ruhiyati va milliy qadriyatlar o‘rtasidagi ma’naviy ko‘prik sifatida ham qadrlidir. Bu esa Rahim Ahmedov ijodining falsafiy va psixologik mohiyatini chuqur anglashga imkon yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ahmedov R. Tasviriy san’atda inson qalbi. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 1984.

2. O‘zbekiston Badiiy akademiyasi. Zamonaviy o‘zbek rangtasviri antologiyasi. – Toshkent, 2010.
3. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
4. Qodirov A. O‘zbek tasviriy san’atida realizm an’analari. – Toshkent: San’at, 2015.
5. Artikov S. O‘zbek rassomlari ijodida psixologik ifoda vositalari // San’at va madaniyat jurnali, №4, 2019.
6. Ahmedov R. Ijod haqida suhbatlar // O‘zbekiston san’ati jurnali, 1986, №3.
7. To‘xtaxo‘jayev U. Milliy rangtasvirda obrazlilik va ramzlar tizimi. – Toshkent: Fan, 2020.